दनोरोचनायां १०वाक्यायां ११नैरिकेल्य स्त्री शब्दच०।

रामायण न०। रामस्यायनं चरितमधिकृत्य कृतो ग्रन्थोऽच्।
रामचरितप्रतिपादके वाल्मीकिकृते महाकाव्यभेदे तच्च
सप्तकाण्डात्मकम् ब्रह्मलोके कोटिश्लोकात्मकं मनुष्यलोके
च चतुर्विंशतिसाहस्रं पञ्चशतसर्गयुतम्।
तत्प्रतिपाद्यविषयश्च गरु०पु० १४८ अ० उक्तो यथा
"मनोरिक्ष्वाकुवंशे योऽभूद् ४शो राजा रवः स्मृतः
रघोरजस्ततो जातो राजा दशरथो बली। तस्य
पुत्रास्तु चत्वारो महाबलपराक्रमाः। कौशल्यायां
समभूद्रामो भरतः कैकयीसुतः। सुतौ लक्ष्मणशत्रुघ्नौ
सुमित्रायां बभूवतुः। रामो ज्येष्ठः पितुर्मातुर्विश्वामित्रा-
दवाप्तवान्। अस्त्रग्रामं यतो यज्ञे ताडकां प्रजघान
ह। विश्वामित्रस्य यज्ञे तु सुबाहुं न्यवधीद्बली। जनं-
कस्य क्रतुं गत्वा उपयेमेऽथ जानकीम्। उर्मिलां
लक्ष्मणो वीरो भरतो माण्डवीं सुताम्। शत्रुघ्नो वै
श्रुतकीर्तिं कुशध्वजसुते च ते। पित्रादिभिरयोध्यायां
गत्वा रामादयः स्थिताः। युधाजित् मातुलश्च शत्रुघ्न-
भरतौ गतौ। गतयोर्भरतश्चैव राज्यं दातुं सुतस्य-
तम्। रामाय ज्येष्ठपुत्राय कैकेय्या प्रार्थितं तदा।
चतुर्दश समावासो वने रामस्य वाञ्छितः। रामः पित-
हितार्थन्तु लक्ष्मणेन च सीतया। राज्यं च तृणवत्
त्यक्त्वा पद्भ्यामेवाटवीं गतः। रथं त्यक्त्वा प्रयागस्य चित्र-
कूटं गिरिं ययौ। रामस्य तु वियोगेन राजा स्वर्गं स-
मास्थितः। संस्कृत्य भरतश्चात्र मातृगणान्वितः।
अयोध्यान्तु समागत्य राज्यं कुरु महामते!। स नैच्छ
पादुके दत्त्वा राज्याय भरताय तु। विसर्ज्जितोऽथ
भरतो रामराज्यमपालयत्। नन्दिग्रामे स्थितो भक्तो
ह्ययोध्यां नाविशद् व्रती। रामोऽपि चित्रकूटाच्च अत्रे-
राश्रममाययौ। नत्वा सुतीक्ष्णं चागस्त्यं दण्डकारण्य-
मागतः। तत्र सूर्पनखा नाम राक्षसी सहसागता।
विकृत्य कर्णौ नासे च रामेणाथ पराहिता। ततः प्रेरितः
खरश्चागाद्दूषणस्त्रिशिरास्तथा। चतुर्दशसहस्रेण रक्ष-
सान्तःबलेन वै। रामोऽपि प्रेषयामास बाणैर्यमपुरस्त-
तान्। राक्षस्या प्रेरितोऽथागात् रावणो दूरगामि
हि। मृगरूपं स मारीचं कृत्वाथेऽथ त्रिदण्डधृक्।
सीतया प्रेरितो रामो माण्डेयं प्रजघान ह। विषय-
माणः स च प्राह हा सीते! लक्ष्मणेति च। सीतोक्तो
लक्ष्मणोऽथागाद्रामस्यार्थे ददर्श तम्। अथाथ राक्षसी
माया नूनं सीता हृतेति सा। रावणोऽन्तरमासाद्य बद्ध्वा
नादाय जानकीम्। जटायुषं विनिर्जित्य ययौ लङ्कां
ततो बली। अशोकवृक्षच्छायायां रक्षितां तामधारयत्।
आगत्य रामः शून्याञ्च पर्णशालां ददर्श ह। शोकं
कृत्वाथ जानक्या मार्गणं कृतवान् प्रभुः। जटायुषश्च
संस्कृत्य ततो दक्षिणां दिशम्। गत्वा सख्यं ततश्चक्रे
सुग्रीवेण च राघवः। सप्ततालान् विनिर्भिद्य किष्कि-
न्धायां हरीश्वरः। सुग्रीवं कृतवान् राम अग्रजमुक्ते
स्वयं स्थितः। सुग्रीवः प्रेषयामास वानरान् पर्वतोप-
मान्। सीताया मार्गणार्थं तूर्णादौ सुमहाबलान्।
प्रतीचीमुत्तरां चैव दिशं गत्वा समागताः। दक्षिणान्तु
दिशं ये च मार्गयन्तोऽथ जानकीम्। वनानि पर्वतान्
द्वीपान् नदीनां पुलिनानि च। जानकीं ते अपश्यन्तो
मरणे कृतनिश्चयाः। सम्पातिवचनात् ज्ञात्वा हनूमान्
कपिकुञ्जरः। शतयोजनविस्तीर्णं प्लुप्लुवे मकरालयम्
अपश्यज्जानकीं तत्र अशोकवनिकास्थिताम्। भर्त्सितां
राक्षसीभिश्च रावणेन च रक्षसा। भव भार्येति वदता
चिन्तयन्तीञ्च राघवम्। अङ्गुलीयं कपिर्दत्त्वा सीतां
कौशल्यमब्रवीत्। रामस्य तस्य दूतोऽहं शोकं मा कुरु
मैथिलि!। अभिज्ञानञ्च मे देहि येन रामः करिष्यति।
तत् श्रुत्वा प्रददौ सीता वेणीरत्नं हनूमते। यथा रामो
नयेत् शीघ्रं तथा वाच्यं त्वया गते। तथेत्युक्त्वा स
हनुमान् वनं दिव्यं बभञ्ज तत्। हत्वाक्षं राक्षसांश्चा-
न्यान् दग्धवान् स्वपुरागतः। रावणेन्द्रार्जिता बाणैर्द्वा
रावणमब्रवीत्। रामदूतोऽस्मि हनुमान् देहि रामाय
मैथिलीम्। एतत् श्रुत्वा प्रकुपितो दीपयामास पुच्छकम्।
कपिर्ज्वलितलाङ्गूलो लङ्कां देहे महाबलः। दग्ध्वा
लङ्कां समायातः रामपार्श्वं स वानरः। आज्ञा फलं
मधुवने दृष्टा सीतेत्यवेदयत्। मणिरत्नञ्च रामाय रामो
लङ्कां ययौ पुरीम्। सलक्ष्मणः सहनुमानङ्गदाद्यैः
सलक्ष्मणः। विभीषणोऽपि संप्राप्तः शरणं राघवं प्रति।
लङ्कैश्वर्यं ददौ तस्मै रावणानुजम्। रामो नलेन
सेतुञ्च कृत्वाब्धौ योजितायतम्। सुवेलावस्थितश्चैव पुरीं
लङ्कां ददर्श ह। अथ ते वानरा वीरा नीलाङ्गदनला-
दयः। धूम्रधूम्राक्षधूम्रेन्द्राजाम्बवत्प्रसृतास्तदा। मैन्द-
द्विविदसुषेणास्ते पुरीं लङ्कां बभञ्जिरे। राक्षसांश्च सङ्गा-
कायान् कालाञ्जनचयोपमान्। रामः सलक्ष्मणो हत्वा
सकपिः सर्वराक्षसान्। विद्युज्जिह्वञ्च धन्वाक्षं देवा-